

— Țsta nu mai e spectacol, ceva aici îl atinge de-a dreptul în suflet, iar publicul se simte atras și se încordează, și e gata, pare-se, să renunțe pentru câteva clipe la lucrul pentru care a venit aici, iar eu încerc să înving paralizia care m-a cuprins din nou, să mă trezesc, să mă pregătesc pentru ceea ce urmează acum, ceea ce n-am nici o îndoială că va urma.

— Dar închipuți-vă, de pildă, că-ntr-o zi a venit cineva la taică-meu și i-a povestit că eu așa și-așa și-n mâini. Cineva m-a văzut pe stradă mergînd după maică-mea. Ca să înțelegeți, paranteză, rolul lui mandea era s-o aștept la cinci și jumătate în stație atunci cînd se-ntorcea din tură, și să merg cu ea acasă și să veghez să nu se rătăcească, să nu ajungă prin cine știe ce locuri, să nu se furișeze prin castele și să se ospăteze la mese domnești; făceți-vă că pricepeți. Bravo, Netania. Publicul rîde, iar eu mi-o amintesc pe „funcționara superioară“, și priverile lui nervoase pe ceasul Doxa de pe încheietura subțire a mîinii.

— Și mai beneficiam de un bonus, c-atunci cînd mergeam în mâini, nimeni nu se uita **la ea**, m-ați înțeles? Putea să meargă o veșnicie cu ochii-n pămînt și cu basmaua pe cap și cu cizmele ei de cauciuc, și deodată nimeni n-o privea strîmb așa cum i se părea întotdeauna, și vecinele nu spuneau chestii despre ea, și bărbații nu trăgeau cu ochiul de după jaluzele, toți mă priveau tot timpul numai pe mine și ea trecea nestînjinită, nimic de declarat la vamă. Vorbește repede și tare, decis să zădărnicească orice încercare de a-l opri, iar publicul se mișcă și se agită, ca și cum ar reacționa cu trupul la trasul frîngției nevăzute care e între el și spectatorii.

— Dar Tăticu'-Pumn-de-fier a auzit că eu merg în mâini, și fără multă vorbă m-a bătut cumplit și m-a ocărit cu toate textele lui obișnuite, că eu îi fac numele de rușine, că din cauza mea lumea rîde de el pe la spate, că din cauza mea nu i se acordă cinstea cuvenită, și că dac-o să mai audă o dată că eu sînt așa, o să-mi rupă mîinile, și în chip de bacșiș o să

mă spînzure de lampă cu capu-n jos și picioarele-n sus. Cînd se enerva taticu', e, atunci devenea poetic nevoie mare, n-am cuvinte să vă spun, și cel mai mișto era combinația de limbaj poetic cu ce era în ochii lui, nu, n-ați văzut de cînd sînteți una ca asta – rînjește, rînjetul nu-i reușește prea bine – gîndiți-vă la niște bile de sticlă negre, bine? Bile negre, mititele, ca de fier, ceva nu-i în regulă cu ochii ăștia, sînt prea aproape unul de altul, sînt prea rotunzi. Să mor eu, te uiți jumătate de minut în ochii ăștia și simți ca și cum un animal mic ar începe deodată să-ntoarcă pe dos în tine toată evoluția...

Fiindcă rînjetul a căzut în gol, rîde, trimite în prima linie a frontului rîsul lui din măruntaie, molipsitor, și reîncepe să se agite pe scenă, încearcă să electrizeze sala din nou prin mișcare: Și ce-ai făcut? Precis că vă-ntrebați, cu sinceră îngrijorare, ce-a făcut micuțul Dovală? Am început să umblu din nou pe picioare, asta am făcut! Aveam încotro? Cu taică-meu nu te pui, și la noi acasă, dacă încă nu v-ați prins, era mono-teism – altul în afară de el nu mai e, cum zic habotnicii, numai voința lui era, și dacă îndrăzneai să piui, cureaua lucra, jap-jap! Și el despică aerul cu tăișul palmei, și tendoanele de pe gît i se întind și fața i se strîmbă într-o fulgerare de groază și de ură, și numai buzele îi zîmbesc, sau se subțiază într-un zîmbet, și pentru o clipă văd un copil, copilul pe care l-am cunoscut, sau pe care, pe cît se pare, nu l-am cunoscut – de la o clipă la alta realizez în ce măsură nu l-am cunoscut, ce actor, Dumnezeule, ce actor era, încă de pe-atunci, și ce imens efort de prefăcătorie a fost pentru el prietenia cu mine – un copil firav, înghesuit în capcana dintre perete și masă, și taică-său se dezlănțuie asupra lui cu cureaua.

Nu mi-a spus niciodată, n-a făcut nici măcar o aluzie, că taică-său îl bate. Sau că la școala lui e bătut. Sau că în general cineva e capabil să-l lovească. Dimpotrivă: părea un copil plin de bucurie, și iubit, și căldura luminoasă și optimistă pe care o iradia era ceea ce mă atrăgea spre el, cu legături de-a dreptul

magice, dinlăuntrul copilăriei mele, și din casa părinților mei, în care era întotdeauna ceva rece și turbure și chiar puțin tainic.

Dovală continuă să tragă de zîmbetul lui scenic, dar femeia cea mărunțică se chircește toată văzînd mișcarea mîinii care șfichiuiie, ca și cum ea ar fi cea biciuită cu cureaua. Și cînd femeia lasă să-i scape un oftat ușor, care abia dacă se aude, el se răsucește către ea imediat, ca un șarpe gata să muște, și ochii lui sînt negri de furie. Și deodată ea crește în ochii mei, femeia asta ciudată, mititică și încăpățînată, care, în numele amintirilor ei, luptă de una singură pentru sufletul unui copil pe care l-a cunoscut cu zeci de ani în urmă și din care aproape că n-a mai rămas urmă.

— *Ochei*, tata spune să nu merg în mîini, atunci nu merg în mîini, dar imediat m-am gîndit, ce facem acum? Cum ne salvăm eul? M-ați înțeles? Cum să nu mori de atîta normalitate? Cum să trăiești? Așa lucra atunci capul meu, eram tot timpul în neliniște. Atunci, OK, vrea să mă vadă umblînd ca toată lumea? Splendid, să mergem cum vrea el, să mergem pe picioare, e minunat, e-ncîntător, dar hai să mergem ca piesele de șah, v-ați prins?

Publicul se holbează la el năucit, încearcă să priceapă încotro navighează.

— De exemplu, chicotește el și, cu un joc mimic complicat, ne îmbie și pe noi să rîdem împreună cu el, o zi umblam de dimineață și pînă seara numai în diagonală, ca nebunul din jocul de șah. În altă zi numai drept ca tura, în altă zi ca un cal, tic-tac, încolo și-ncoace. Și pe oamenii care veneau spre mine, și pe ei îi vedeam ca și cum ar fi jucat cu mine șah. Nu că ei ar fi știut asta, de unde erau să știe? Dar fiecare avea rolul lui, toată strada era jocul meu de șah, toată curtea în recreație la școală...

Iarăși îl văd împreună cu mine, mergem amîndoi și vorbim, și el mă ocolește, se învîrte în jurul meu, sare de ici, vine de dincolo. Cine știe la ce joc de-al lui am participat.

— Veneam, să zicem, în chip de cal în fața lui taică-meu în timp ce el tăia cîrpele cu fierăstrăul în camera cu blugii – n-are importanță, credeți-mă că există un univers în care propoziția asta e logică – și mă opream exact pe dala de pe care puteam s-o apăr pe maică-mea regina și așa stăteam între mama și el, și-mi spuneam în sinea mea: Șah, și așteptam câteva secunde, îl lăsam să-și facă mișcarea, și dacă el nu se mișca la timp pe altă dală, era mat. Nu-i ăsta un copil scrîntit? N-ați fi rîs dac-ați fi știut ce e-n capul lui? Nu v-ar fi trecut prin cap pe ce și-a irosit copilăria hăbăucul ăsta?

Ultimele cuvinte el le aruncă femeii mărunțele. Nici măcar n-o privește, dar vorbește cu glasul care îi e destinat ei, și ea își îndreaptă deodată spatele și țipă cu un glas disperat și îngrozitor: Destul! Erai acolo cel mai bun! Și nu-mi spuneai pitică, și nu mă luai ca pe altele la magazie, și-mi spuneai Cuța, și Cuța era bine, nu ții minte?

— Nu. Stă în fața ei cu brațele căzute pe lîngă trup.

— Și-a doua oară cînd am stat de vorbă mi-ai adus între dinți o poză din ziar cu Izi-Dora Duncan, și pînă-n ziua de azi o am în camera mea, cum de nu ții minte?

— Nu țin minte, doamnă, mormăie el stînjenit.

— De ce-mi spui doamnă? șoptește ea.

El oftează. Își scarmănă cu mîinile insulele de păr rar de pe tîmple. Bineînțeles, simte că tot spectacolul începe să basculeze către ea. E aici o ramură mai grea decît tot copacul. Și publicul simte și el asta. Oamenii se privesc unul pe altul, se foiesc neliniștiți. Înțeleg din ce în ce mai puțin la ce sînt, ei, aici părtași fără voie. N-am nici o îndoială că de mult s-ar fi ridicat și-ar fi plecat, sau chiar l-ar fi izgonit de pe scenă cu fluierături și cu huiduieli, dacă n-ar fi fost ispita aceea căreia e atît de greu să-i reziziți – ispita de a arunca o privire în infernul altuia.

— Totul e-n rrrregulă! Dovală e din nou călare pe situație! Tună și-și lățește gura într-un zîmbet fals, seducător:

Imaginați-vi-l numai pe Dovuleț al nostru cel mic, cu coșuri de toate culorile, un adevărat foc de artificii, încă nu i s-a schimbat vocea, încă n-a atins un sfîrc de sîn, doar mîna lui stîngă e de-acum mușchiuloasă în chip suspect, căci micșor-micșor, dar e foarte doritor...

Continuă să pălăvrăgească. Jongler cu vorbe. De cîteva clipe încoace simt un gol în burtă. O prăpastie. O poftă de mîncat subită și usturătoare pe care trebuie s-o satisfac imediat. Comand cîteva farfurii de *tapas*. Cer insistent chelneriței să le aducă repede de tot.

— Țineți minte perioada asta din adolescență, cînd orice de pe lumea asta te excită la culme? Ești, să spunem, la ora de geometrie, și profesoara spune, de pildă: **Se dau două figuri congruente...** Ahhh... Toți băieții din clasă încep să răsufle greu, le lasă gura apă... Sau profesoara spune: **Și acum coborîți o verticală în centrul cercului...** El închide ochii, face mișcări de supt și lins cu buzele și limba. Publicul se zvîrcolește în hohote de rîs, și numai femeia cea mărunțică își ațintește asupra lui ochii și privirea ei e atît de îndurerată, încît mi-e greu să hotărăsc dacă înfățișarea ei îți rupe inima sau e ridicolă.

— Pînă una-alta, clasa mea pleacă în tabără de premilitărie în sudul țării, Beer-Ora se numea locul, undeva lîngă Eilat...

Iată că vine și asta. Aproape uite-așa, că veni vorba. Sînt de-acum două săptămîni de cînd a avut loc convorbirea noastră telefonică, și tot aștept să ajungă acolo. Să mă tîrască acolo cu el, în prăpastia aceea.

— Țineți minte timpurile regimentelor de tineret, băieți? Știe cineva din sală dacă în zilele noastre mai există premilităria? Nu mai există? Mai există? Nu mai există?

Golul unei lungi căderi.

Sînt cinci pași între mine și ușă.

Dulceața răzbunării care se urzește împotriva mea.

O judecată dreaptă.

— Vă pun pe masă o mie de dolari că ăia de stînga au desființat premilităria. Nu? Nu știi, ghicesc și eu, precis că-i deranjează că unora chestia asta le face plăcere, și asta, vedeți mata, mai e și, carevasăzică, educație militară a copiilor, brrrr! Eram mai ceva ca la Sparta, sau aduceam cu niște mameluci?

Umblă și mărește turația motorului care-l pune în mișcare. Știu de-acum, cunosc. Îmi îndrept spinarea fără să mă ridic de pe scaun. N-o să mă prindă nepregătit.

— Plecăm la drum, ne ispitește el cu o șoaptă entuziastă, la ora cinci dimineața, încă e-ntuneric, părinții ne aduc pe jumătate adormiți la *Umschlagplatz*, glumeeeeesc, își lovește cu palma degetele celeilalte mîini, mi-a scăpat, boala lui Tourette a grăit din mine – fiecare n-are voie să ia cu el decît un singur rucsac. Se face apelul, sîntem urcați în camioane, ne despărțim de părinți, după aceea ședem zece ore pe bănci de lemn care-ți rup spinarea, ședem unul în fața celuilalt, pentru ca, ferească Dumnezeu, să nu ratăm vreun borît, genunchii se ating de genunchi, eu beneficiez de cei ai lui Shimshon Borenstein, nu ceva grozav, cîntăm imnurile noastre de întîrziiați mintal, imnuri ale secției de rehabilitare pentru răniții în război, **pe-un șurub are piciorul, pe balama e capul lui, iar noaptea își atîrnă brațul sus pe perete într-un cui!** În sală cîteva femei încep de-acum să cînte cu entuziasm, și el le țintuiește cu o privire lungă și ucigătoare. Ia spune, duduia care conversează cu răposații, se interesează el fără s-o privească, poate că mă pui în legătură cu mine însumi pe cînd aveam vîrsta aceea?

— Nu, mormăie ea cu capul plecat, numai la club în sat, la clubul pentru copii, numai acolo am voie, și chiar și acolo numai cu persoane care au murit.

— Mi se potrivește perfect, conchide el, și apropo, în general nu voisem deloc să mă duc în tabăra asta, să mă-nțelegeți bine, eu pîn-atunci nu plecaser de-acasă niciodată pentru-o săptămînă-ntreagă, nu mă despărțisem de ei amîndoi pentru